

Motion

1981/82: 1625

Lars Werner m. fl.

Bostadspolitiken

Inledning

Dagens bostadspolitiska verklighet visar att de bostadspolitiska mål som riksdagen fastställt inte har uppfyllts av de borgerliga regeringarna. Klyftorna mellan den borgerliga bostadspolitiken vinnare – vissa villaägare och privata fastighetsägare – och dess förlorare – hyresgästerna – bara växer. Spekulanter på bostadsmarknaden och höginkomsttagare i villor har skott sig på hyresgästernas bekostnad.

Borgerliga regeringars bostadspolitiska misslyckande, deras ovilja och oförmåga att påverka inflations- och kostnadsutvecklingen har lett till en kris på bostadsmarknaden. Den bostadspolitik som den socialdemokratiska regeringen förde under sina senaste regeringsår blev inledningen till denna krissituation och de borgerliga partierna har förvärrat och skyndat på den.

Bostadsbristen har kommit tillbaka. Hyrorna stiger allt hastigare. Mat och andra förnödenheter blir allt dyrare. Reallöneförsämringar och minskad köpkraft är en realitet för landets löntagare. Varje hyreshöjning är i praktiken en lönesänkning. Hyresutplundringen måste stoppas. Vänsterpartiet kommunisternas krav för att stoppa hyreshöjningarna för en omfördelning av bostadssubventionerna, för en socialt acceptabel hyra och ett ökat bostadsbyggande har många gånger tidigare framförts i riksdagen.

Social rättighet – inte handelsvara

En bostadspolitik med sociala utgångspunkter och ett socialt innehåll kan lösa bostadskrisen och stoppa hyreshöjningarna. En politik där bostaden är en social rättighet är det grundläggande. Vpk:s förslag går emot de försämringar som under senare år genomförts eller föreslås av den borgerliga regeringen och den nuvarande riksdagsmajoriteten. Alla människor skall ha tillgång till en tillräckligt stor, modernt utrustad bostad i en bra miljö och till rimliga kostnader. En socialt acceptabel hyra är högst 15 % av en normal industriarbetarlön för en tvårumslägenhet på 60 m².

Bostadsbrist – hyresutplundring – orättvisor – spekulation

Den aktuella situationen kan kortfattat beskrivas enligt följande:

– Bostadsbyggandet har halverats sedan början av 1970-talet. Hela minskningen ligger på hyreshusen medan småhusen under senare år dominerat

bostadsproduktionen. Andelen småhus har under 1970-talet ökat från omkring 30 till 65 %.

- Byggekostnaderna har de senaste tio åren ökat kraftigt – särskilt sedan mitten av 1970-talet – från omkring 85 000 kr. till ca 250 000 kr. för en normal hyreslägenhet. Det har således skett en tredubbling.
- Bostadsbristen har kommit tillbaka i många kommuner, medan andra kommuner har outhyrda lägenheter. Arbetslösheten bland byggnadsarbetarna och inom hela byggsektorn har ökat. Stora delar av byggmaterielindustrin har slagits ut eller har betydande svårigheter.
- Hyresutvecklingen är mycket oroande och den genomsnittliga hyreshöjningen från den 1 januari 1982 är 125–150 kr. per månad för en normallägenhet. Nya höjningar av oljepriserna och nya oljeskatter hotar att öka hyresutplundringen med ytterligare 100 kr. per månad. Redan före nya höjningar har hyran stigit mer än andra priser och hyrorna i ny- och ombyggda bostäder överstiger nu allt oftare 300 kr. per m² och år.
- De ekonomiska orättvisorna mellan olika boendeformer har tilltagit och blir större för varje år. Hushåll som bor med äganderätt innehar ca 40 % av bostadslägenheterna men erhåller över 75 % av det generella bostadsstödet i form av räntebidrag och skattelättnader. 1980 utgjorde det 11,3 miljarder kronor jämfört med hyresgästernas och bostadsrättsinnehavarnas 3,3 miljarder. I huvudsak är det en femtedel av villa- och radhusägarna – höginkomsttagare med stora och dyra hus – som genom ränteavdragen tillgodogör sig detta stöd.
- Spekulation i bostads- och kontorsfastigheter har ökat kraftigt, den svarta hyresmarknaden har växt och utgör ett stort problem i de större kommunerna. Handeln med stora fastigheter, hyreshus, småhus, bostadsrätter och svart lägenhetshandel har på många orter ställt en majoritet av bostadskonsumenter utan reella valmöjligheter.

Regeringens förslag – församlingar för de boende

Förslagen i bil. 16 till budgetpropositionen 1981/82:100 innebar en fortsatt försämring av vad som finns kvar av den sociala bostadspolitiken. Det innebär att man inte tänker göra någonting som på ett avgörande sätt kan förbättra situationen. Då det gäller de viktiga frågorna om samhällsstöd till bostadssektorn – generellt och individuellt – genom räntebidrag och bostadsbidrag, tas inga nya förslag nu upp i propositionen. Regeringen säger att den tänker återkomma under våren 1982 med förslag.

Frågor som gäller boendeinflytande och förbättringar av äldre bostadsbestånd sägs också bli föremål för särskilda regeringsförslag under våren 1982. Samma gäller plan- och bygglagstiftning där olika förslag aviseras till samma tidpunkt. Inte heller då det gäller fastighets- och annan spekulation i boendet eller orättvisorna mellan olika boendeformer redovisas nu några förslag till åtgärder för att bekämpa spekulationen eller minska orättvisorna.

Inga förslag framförs som kan stoppa kostnadsutvecklingen och pressa ned hyror och byggnadskostnader. Tvärtom aviseras redan nu att bostadssubventionerna skall försämrans med 1 200 milj. kr. Någon ökad prisövervakning över byggmaterielproduktionen, prisstopp eller prisreglerande åtgärder på bostadsmarknaden är inte aktuella för regeringen. Trots att troligen mindre än 44 000 nya lägenheter påbörjats år 1981 – av beräknade 55 000–60 000 – föreslås inga nya åtgärder för att klara problemen på hela byggmarknaden, utöver en viss förutsedd ökning av ombyggnadsverksamhet. 1982 beräknas sålunda knappt 40 000 lägenheter påbörjas. Mer än var tionde byggnadsarbetare var utan arbete vid årsskiftet 1981-1982.

Sammantaget utgör förslagen från regeringen på bostadsdepartementets område en faktisk försämring och nedrustning av den sociala bostadspolitiken. Inga förslag läggs fram som kan innebära förbättringar för landets hyresgäster. Tvärtom styrker förslagen, eller bristen på förslag, att man medvetet avser att göra det allt dyrare att bo, att allt större del av löntagarnas inkomster skall gå till hyran.

Vpk kräver en annan bostadspolitik

Förändringar som snabbt måste åstadkommas är enligt vår mening bl. a.: stopp för nya hyreshöjningar; pressa ned hyrorna till en socialt acceptabel nivå; stoppa fastighets- och bostadsspekulationen; gör slut på orättvisorna mellan olika boendeformer; ökat bostadsbyggande, sanering och ombyggnad; ökad satsning på förbättring och komplettering av befintlig bebyggelse; förbättrade bostadsbidrag; ökat stöd till bättre boendemiljöer; verkligt boendeinflytande åt hyresgästerna.

- Hyrorna måste pressas ned till en socialt acceptabel nivå, dvs. högst 15 % av en industriarbetarlön för en nybyggd tvårumslägenhet. Hyresgästerna måste också få ett avgörande inflytande över boendemiljö och förvaltning.
- Det måste bli slut på orättvisorna mellan olika boendeformer. Statliga och kommunala skatteförmåner och andra subventioner måste omfördelas *från* ägarsektorn – främst rika villa- och fastighetsägare – *till* de allmännyttiga hyreshusen och vanliga hyresgäster.
- Större rättvisa i boendet kan också åstadkommas genom införande av tak för ränteavdragen och avdrag efter skatt, höjd schablonintäkt på stora villor och en skärpt realisationsvinstbeskattning.
- Planerade hyreshöjningar kan kraftigt begränsas och stoppas. Ett hyresstopp för viss tid kan åstadkommas genom ett riktat statligt (och kommunalt) stöd till de allmännyttiga bostadsföretagen.
- Statliga lån till underhåll och hyresförluster samt ränte- och amorteringsfria lån för att stimulera nyproduktionen och täcka aktuella hyreshöjningsbehov hos allmännyttan är åtgärder som kan få snabb effekt.

Avvakta inte – handla nu

Även om man tar hänsyn till att regeringen under våren kommer med olika förslag som gäller bostadspolitiken och att dessa då ger möjlighet att i motioner återkomma, vill vi mot bakgrund av den rådande situationen redan nu ställa förslag om vissa kortsiktiga åtgärder som vi menar snabbt måste genomföras. Dessa förslag är de mest brådskande och kanske de enda möjliga för att inte hamna i ett läge som man inte kan ta sig ur. Man får inte längre avvakta ytterligare orättvisor, nya stora hyreshöjningar och kostnadsökningar för bostadsbyggandet, med problem i form av ökad bostadsbrist, arbetslöshet och hyror som hundratusentals hushåll inte förmår att betala.

Problemen för hundratusentals människor utan egen bostad får inte lösas genom att man låter det bli så dyrt att bo att människor måste tränga ihop sig och minska sin utrymmesstandard med ökat inneboende och andrahandsuthyrning. Man måste förhindra att marknadskrafterna tar över ännu mera och att den svarta och grå marknaden blir ännu större och inflytelserikare på ungdomarnas och andra bostadslösas bekostnad.

Satsa på allmännyttan – ökat statligt stöd

En gemensam nämnare för de förslag som vänsterpartiet kommunisterna tidigare ställt och nu upprepar är *ett riktat statligt stöd till de allmännyttiga bostadsföretagen*. Ett stöd till allmännyttan är bästa sättet att stimulera bostadsbyggandets omfattning och inriktning på hyreshus/flerfamiljshus. Lägre hyror i allmännyttans lägenheter innebär lägre hyror även i privata hyreshus genom bruksvärdesbestämmelserna i hyreslagen. *Vpk föreslår:*

- Ränte- och amorteringsfria lån *dels* till nyproduktionen – för att hålla nere inflyttningshyrorna – *dels* till befintliga bostäder – för att täcka ökade kostnader och stoppa den nuvarande hyresutvecklingen.
- Återinför möjligheterna till underhålls- och hyresförlustlån för att klara ökade underhållskostnader och hyresförluster för outhyrda lägenheter.
- Undanta t. v. allmännyttans bostadslån från upptrappningar av räntenivån och minska därigenom kapitalkostnaderna.
- Återgå till tidigare förhållande och bibehåll möjligheterna till kommunala markförvärvslån och tomträttslån från staten samt förbättra villkoren för lånen.
- Förbättra bostadsbidragen genom ändrade inkomst- och hyresgränser som ger flera hushåll ett bättre bostadsstöd inom bostadsbidragssystemets ram.

Markförvärvs- och tomträttslån – förbättrade villkor

Vpk har som bekant vänt sig mot avvecklingen av lånen till kommunala markförvärv liksom de statliga tomträttslånen. Inga som helst garantier har i dessa sammanhang getts till kommunerna för hur man skall kunna finansiera anskaffningen av den mark som behövs för samhällsbyggandet och undandra marken från privata vinstintressen. Vpk vill bevara möjligheterna och grunderna för dessa lån, men vill förbättra villkoren på sätt som vi tidigare i olika sammanhang föreslagit.

Markförvärvslånen skall sålunda enligt vårt förslag återinföras men tidigare gällande villkor förbättras så att lånen blir amorteringsfria under fem år för att därefter amorteras under de följande tio åren.

Då det gäller tomträttslånen har vi tidigare föreslagit att tidigare brister och svagheter i låneformer då det gäller låneunderlag, tiden för lån och amorteringsfrihet, subventioner, snabbare utbetalning av lån etc. skulle undanröjas genom att helt enkelt bestämma att tomträttslån till kommunerna skall lämnas på samma villkor som gäller bostadslån till allmännyttiga bostadsföretag.

Vi föreslår alltså för det första att kommunal mark endast skall få upplåtas till nyttjande med tomträtt och för det andra att tomträttslån skall lämnas på samma villkor som vid varje tillfälle gäller för bostadslån till allmännyttiga bostadsföretags nybyggnad av flerfamiljshus.

Öka bostadsbyggandet – bygg hyreshus i allmännyttig regi

Även om tillgången på bostäder varierar kraftigt i landets kommuner finns det alltför många kommuner som har en allvarlig bostadsbrist och inte kan bereda ungdomar och andra bostadssökande en egen bostad. I Stockholmsregionen finns omkring 40 000 människor i bostadskön, representerande närmare 100 000 människor med bostadsproblem. Även om problemen inte är av samma storleksordning på andra orter och i andra regioner och även om det på vissa orter finns ett visst överskott av outhyrda lägenheter, gör det inte situationen lättare för de hundratusentals hushåll som saknar bostad eller behöver en bättre bostad.

”Bostadsbristen måste byggas bort”, det var ett vanligt konstaterande på 1960-talet. Det var riktigt då och det är riktigt i dag. Ett bostadsbyggande av den omfattning som nu sker och som regeringen synes acceptera är inte tillräckligt för en bra bostadsförsörjning. Att stimulera ett ökat bostadsbyggande och övrigt byggande som följer därav skulle vara positivt från många synpunkter. Byggandet har kraftiga spridningseffekter vilket innebär att också annan produktion ökar. Byggandet fungerar som en motor för stora delar av näringslivet. Om inget snabbt görs för att öka produktionen kommer byggbranschens kapacitet att sjunka ännu snabbare liksom avgången av

utbildade byggnadsarbetare. Risken finns att den dag ett ökat byggande kan tvingas fram, så finns inte de resurser som behövs.

Den ökning av ombyggnadsverksamheten som skett på senare tid synes i huvudsak ha varit betingad av energibesparingsåtgärder och har varit direkt lönsam för fastighetsägarna. Ombyggnadsverksamheten liksom nyproduktionen är nu så dyr att det hindrar angelägen modernisering och förbättring. Hyrorna blir så höga att det är svårt att få uthyr. Den tveksamhet från många kommuners sida till att bibehålla eller öka tidigare planerad bostadsproduktion sammanhänger med den mycket höga kostnadsnivån.

Bostadsbyggandet måste enligt vpk:s mening öka och som mål bör sättas ingångsättning av 60 000 lägenheter per år genom nybyggnad och av 25 000 lägenheter per år genom ombyggnad. Därtill kommer energisparåtgärder och kompletteringsbebyggelse för kollektiva boendeformer, gemensamhetslokaler, etc. Nyproduktionen skall främst avse hyresbostäder som förvaltas av allmännyttiga bostadsföretag. Kommunerna bör åläggas skyldighet att årligen redovisa planer för att främja kollektiva boendeformer.

Finansiering genom statlig bostadsbank – lågränta

Boende- och bostadsfinansieringsutredningarna konstaterade för några år sedan att en rimlig kapitalkostnad förutsatte en kapitalkostnadsprocent i nyproduktionen som understeg 2 procentenheter. Många förslag har både tidigare och senare sysslat med problemet om ”billigare pengar” till bostads- och samhällsbyggande som ett ”måste” för att hyrorna i nyproducerade bostäder skall kunna hållas på en socialt acceptabel nivå. Vi har haft olika finansieringssystem och i diskussionen förekommer nu bl. a. en ny form av paritetslån, utjämningslån och reallån.

Hyresgäströrelsen föreslår ett nytt långsiktigt lånesystem som bygger på principen om omfördelning av kapitalkostnaderna över tiden och att en statlig bostads- eller samhällsbyggnadsbank lånar ut pengarna till bostadsbyggandet. Den delegation för bostadsfinansiering som har att komma med förslag om bostadsbyggandets finansiering har i olika sammanhang låtit förstå att man inom närmaste tiden skall komma med förslag. I avvaktan på utredningsförslag om t. ex. en övergång till indexanknutna lån (reallån) till mycket låg ränta eller andra låne- eller finansieringssystem som kan få den av oss efterfrågade effekten, det är som vi från vpk tidigare framhållit, nödvändigt att nu vidta vissa åtgärder som kan klara de akuta svårigheterna med alltför höga boendekostnader.

Bostadsbyggandets finansiering, villkoren för samhällets stöd till bostadssektorn har avgörande betydelse för framtidens bostadspolitik. Räntans storlek, lånetidens längd och systemet för belåning är viktigast i sammanhanget. Samhällsinsatserna på detta område betyder mest för att åstadkomma lägre boendekostnader. De bostäder som byggs är dyra investeringar för samhället och de enskilda människorna. De skall användas i flera årtionden.

Därför är det viktigt att få bort profiterna på det kapital som erfordras och göra slut på privatbankernas, de privata kreditinstitutens och försäkrings- och fastighetsbolagens miljardvinster på utlåning av kapital till bostadssektorn.

I enlighet med accepterandet av bostaden som en social rättighet och inte en marknadsvara bör bostadssektorn brytas ut och särbehandlas då det gäller finansieringen. Kravet på en statlig bostads- och samhällsbyggnadsbank för totalfinansiering av bostadsbyggandet och dess följdinvesteringar är lika aktuellt nu som under hela efterkrigstiden. Som vi tidigare anfört är det nödvändigt att nu stoppa upptrappningen och förlänga amorteringstiden på bostadslånen till de allmännyttiga bostadsföretagen.

Överförande av mark och hyreshus i kommunal ägo

Ett förverkligande av kravet att en god bostad är en social rättighet – att alla människor skall ha tillgång till en tillräckligt stor, modernt utrustad bostad i bra miljö och till rimliga kostnader – förutsätter samhällsägd mark och samhällsägda eller kooperativt ägda bostäder. Den mark som behövs för samhällsbyggande och bostäder skall ägas av samhället/kommunerna. Det är ett gammalt krav från den svenska arbetarrörelsen, ett krav som aktualiserats i många sammanhang av fackföreningsrörelsen och av vpk i riksdagen.

Vi upprepar nu våra tidigare krav att all mark som enligt planläggningsbeslut e. d. avses för samhällsbyggande skall föras över i kommunal ägo och att enskilt ägda hyreshus successivt bör föras över i kommunal ägo.

Ett genomförande av dessa krav skulle bidra till att göra slut på spekulation och handel med mark, fastigheter och lägenheter. Det skulle medverka till att produktion och fördelning av bostäder kunde styras efter behov. Det skulle innebära lägre boendekostnader, bättre boendemiljöer och faktiska möjligheter till ett verkligt, kollektivt inflytande för hyresgästerna.

Förstatligande av byggnadsmaterielindustrin – prisreglering

Hela byggämnesindustrin har sedan många år tillbaka kännetecknats av en långt gående kapitalkoncentration, där samma ägare ofta äger råvaror och behårskar förädlingen fram till färdig produkt, alltså färdig byggnad. Ägandeförhållandena, den tekniska strukturen och prispolitiken inom byggnadsmaterielindustrin har gett stora profiler till byggmaterietillverkarna och har inneburit kraftiga prisstegringar som slagit igenom i allt högre byggkostnader och höjda hyror.

De höga vinsterna på byggmateriel och därav följande höga byggkostnader betyder inte bara högre boendekostnader, även annan samhällsbyggnad som skolor, sjukhus, gator och vägar fördyras, liksom barnstugor och andra sociala nyttigheter. Borgerliga regeringar har lika litet som tidigare socialdemokratiska på allvar försökt ändra på dessa förhållanden. Tvärtom

har man underlättat en tilltagande monopolisering och koncentration. Den nedläggning av arbetsplatser, koncentration av tillverkningen till ett fåtal orter och flyttning utomlands av en del av verksamheten, som varit utmärkande drag för hela 1970-talet, fortsätter. Den kraftiga nedskärningen av bostadsbyggande och offentligt byggande som skett under senare år har förvärrat situationen.

Statens pris- och kartellnämnd (SPK) har vid olika tillfällen, senast år 1980, i sina undersökningar visat att priserna på byggnadsmateriel har ökat mycket kraftigt under större delen av 1970-talet. Under ca fem års tid 1974-1979 fördubblades priserna. Byggprisutredningen som tillsattes av regeringen 1980 kommer säkerligen att finna att prisutvecklingen fortsatt och att orsakerna är samma som tidigare: stora profiter, monopol och koncentration inom branschen.

Även reparations- och underhållskostnadernas stora stegring under senare år är till betydande del beroende av stegrade materielkostnader, vilket försvårar sanerings-, ombyggnads- och moderniseringsverksamheten på bostadssektorn. Olika åtgärder måste snabbt sättas in för att stoppa den nuvarande utvecklingen och pressa ned priserna på byggnadsmateriel. Det behövs ett prisstopp och en effektiv prisövervakning, kostnads- och etableringskontroll. Det är hög tid att regeringen presenterar det för ett par år sedan mycket omtalade näringspolitiska programmet för byggsektorn. Den krissituation som hela byggbranschen befinner sig i gör det särskilt motiverat, inte minst för de ca 600 000 människor som är sysselsatta direkt eller indirekt inom byggsektorn.

Saluvärdet för byggnadsmaterielindustrin uppgick år 1979 till ca 35 miljarder kronor och antalet sysselsatta var då 130 000. Den står för en stor del av Sveriges samjade produktion och har i stort sett lyckats att kompensera den minskade efterfrågan, på grund av bostadsbyggandets kraftiga nedgång, genom kraftiga prishöjningar. Från samhällets sida har man under många år försummat att ta itu med bristande konkurrens och ökade priser. Vpk har under nästan varje år under 1970-talet föreslagit åtgärder i form av förstatligande av byggnadsmaterielindustrin, åtgärder för prissänkningar och prisstopp och vi upprepar nu dessa krav.

Stoppa bostadsspekulation och svarthandel

Fastighetsspekulation, ekonomisk brottslighet i samband med fastighetshandel och svart lägenhetsförsäljning är av stor omfattning och har inte minskat trots vissa åtgärder i syfte att förebygga spekulationer. Skattereglernas utformning och den fria prissättningen på hyreshus, småhus, bostadsrätts- och andelslägenheter – med eller utan strimlade lån – har, tillsammans med tilltagande bostadsbrist i vissa tätorter, medfört en långtgående spekulation i bostadsmarknaden.

Den medvetna spekulationen på hela bostadsmarknaden utgör ett stort

problem. Staten och kommunerna synes inte ha möjlighet att komma till rätta med det. De instrument som finns i form av köpeskillingkontroll, markvillkor, lagen om förvärv av hyresfastigheter, lagfartspflicht, hyreslagstiftning etc. är tydligen otillräckliga.

Borgerliga regeringen har tyvärr inte ens velat gå med på någon översyn av lagstiftningen eller andra förslag i syfte att åstadkomma bättre kontroll vid förvärv av hyresfastighet, av försäljnings- och överlåtelsepriser på hyreshus, småhus, bostadsrätts- och andelshus. Inte minst kommunstyrelsens i Stockholm utredning 1980 om ekonomisk brottslighet och social utslagning och delutredningen om fastighetshandeln borde motivera en översyn och förslag till åtgärder.

Den nu gällande tillståndslagen har som bekant i sin tillämpning visat sig så liberal och så ensidigt fastighetsägarvänlig att praktiskt taget inga som helst invändningar och sakskalet mot lämpligheten hos en tilltänkt ägare visat sig vara tillräckliga för att förhindra ett förvärv. Här finns f. ö. en parallell till tvångsförvaltningsmöjligheterna där nära nog vilken ägare som helst kan få fortsätta och förvalta oavsett hur svårt fastighet och hyresgäster missköts.

Klart olämpliga och försumliga fastighetsägare, som vid flera tillfällen visat sin olämplighet när det gäller att äga och förvalta hyreshus, har trots detta erhållit förvärvstillstånd och kunnat fortsätta en närmast asocial verksamhet. Fortfarande behöver en sökande t. ex. inte styrka att han uppfyller tillståndslagens krav, utan praxis har närmast inneburit att kommun eller hyresgästförening måste bevisa motsatsen!

För oss står det klart att många som söker tillstånd att köpa hyresfastigheter är klart olämpliga och att de gör det i syfte att tjäna grova pengar, att göra svarta pengar vita, att mygla undan pengar från skatt och lura samhället. I sådana situationer – där det utifrån tidigare fall får anses troligt att förvärv avser spekulationssyften – borde det inte ges tillstånd och det borde skrivas in i lagtexten.

Erfarenheterna visar att det med nuvarande bestämmelser och möjligheter är svårt att bekämpa olika slags – av samhället oönskad – handel med bostäder. De olägenheter som en skärpning av lagstiftningen och en ökad satsning från samhällets sida för att bekämpa olika slag av spekulation i boendet kan medföra – i form av viss ökad kontroll av lagfartspflicht och andra åtgärder – kan inte få motivera att man avstår från åtgärder i linje med vad vpk sedan många år tillbaka förordat. De bostadssociala och bostadspolitiska fördelarna är så stora att de motiverar vissa administrativa kostnader och besvär.

Bostadsrättslägenheterna har i storstadsområdena blivit föremål för ökad kapitalplacering och spekulation. Priserna på attraktiva bostadsrätter har ofta stigit med flera hundra procent. Vpk var motståndare till att priskontrollen på överlåtelsesummorna släpptes fri och anser att en kontroll och ett tak måste finnas och/eller någon form av hembudsskyldighet införas vid överlåtelser av alla småhus och bostadsrättslägenheter. Man bör därvid

även pröva möjligheten att ändra bostadsrättslagen så att den s. k. Värmdömodellen blir laglig och obligatorisk.

Ändra bruksvärdesbestämmelserna i hyreslagen

Vpk har alltsedan 48 § i hyreslagen i dess nuvarande form tillkom kritiserat brister i lagen och bl. a. hävdad att gällande bestämmelser vid prövning och bestämmande av hyra skall ändras så att den hyra som provas inte får vara högre än hyran för likvärdiga lägenheter. Vi har vidare hävdad att de allmännyttiga bostadsföretagens hyror måste utgöra ett absolut tak. För att nå upp till detta "takvärde" borde emellertid privata fastighetsägare vara skyldiga att på begäran redovisa sina kostnader.

Vad som behövs är regler som innebär att i de fall hyran i privathus nu på grund av gällande bruksvärdesregler är högre än vad som svarar mot redovisade kostnader skall mellanskillnaden gå tillbaka till hyresgästerna eller till samhället för att dessa pengar skall användas i hyressänkande syfte, till miljöförbättrande åtgärder osv. Gällande bestämmelser bör alltså ändras så att det blir slut på nuvarande förhållande där privata fastighetsägare utan att behöva redovisa en krona av sina kostnader kan tillgodogöra sig stora vinster genom jämförelse med hyrorna hos allmännyttiga bostadsföretag.

Det har från regeringens sida förutskickats att förslag till ändringar av hyreslagstiftningen kommer i anslutning till hyresrättsutredningens förslag.

Vi vill ändå i detta sammanhang upprepa vårt krav på en ändring av nuvarande bruksvärdesregler. Huvudprincipen nu är att den hyra som hyresvärden fordrar skall godtas om den inte är *oskäligen* och att en hyra skall anses som oskäligen om den är *påtagligt högre* än hyran för lägenheter som med hänsyn till bruksvärdet är likvärdiga. Den förändring vi nu föreslår är alltså att den hyra som provas *inte får vara högre* än hyran för likvärdiga lägenheter.

Förbättra bostadsmiljöerna – ökade bidrag och lån

Att bostaden och bostadsmiljön får en allt större social betydelse framstår som allt tydligare. Därför är det viktigt att stor hänsyn tas till miljön när nya bostadsområden planeras.

Hittills har bostadspolitiken varit i huvudsak inriktad på att göra den privata bostaden så bra som möjligt och där har också mycket åstadkommit bl. a. i fråga om utrymme och utformning.

Men man har glömt bort den gemensamma miljön utanför den privata bostaden. Trots en mycket hög förvärvsfrekvens i vårt land så finns det många människor som vistas i bostadsområdena under dagarna. Det är barnen, tonåringarna, de hemmavarande föräldrarna och pensionärerna. Den stora arbetslösheten ökar också de hemmavarandes antal. Alla

människor i ett område har rätt till en användbar, upplevelserik och kontaktfrämjande, trivsamt och vackert omgivning – en omgivning som man kan påverka och anpassa till sina behov.

Under senare år har det också visat sig viktigt att ge förutsättningar som gör det möjligt att återskapa ett socialt kontaktnät – att göra den yttre miljön så "vänlig" att människorna börjar om inte "leva" med varandra så åtminstone umgås och pratar med varandra.

Den gemensamma bostadsmiljön är försummad i nästan all flerfamiljshusbebyggelse, oavsett ålder och byggnadstyp. Bristerna varierar mellan olika årgångar och därmed också möjligheterna att komma till rätta med dem. Vad som är anmärkningsvärt är att det fortfarande begås samma misstag vid nyexploatering. Många lägenheter byggda efter 1975 är i stort behov av förbättringar. Fortfarande underlåter man att ägna omsorg och uppmärksamhet åt miljöfaktorerna. Det saknas en ekologisk och miljömässig medveten planering som tillvaratar befintliga resurser. Man raserar t. ex. växtligheter och markskikt som det tar upp emot 20 år att återställa.

Det finns inga mätinstrument för att mäta bristerna i bostadsmiljön utanför den privata bostaden. Däremot finns det klara kvalitetskriterier för lägenheterna – även om dessa kvalitetsnormer inte alltid följs. Rent generellt kan man konstatera att den uppmärksamhet som ägnas åt det privata boendet inte ägnas det gemensamma boendet, dvs. den inre och yttre gemensamma miljön. Ändå finns det en stor kunskap om hur man skulle kunna åstadkomma en bättre levnadsmiljö, både vad gäller husgruppering, storlek på husen, utformning och utrustning av gemensamma utrymmen och uterum. Men dessa kunskaper har inte tagits till vara och man har tvärtom byggt bort, och bygger fortfarande bort, möjligheter till den sociala grannkontakt och det samarbete mellan människor som är så viktigt för att människor skall må bra.

Genom miljöförbättringsbidragen har bristerna i den befintliga miljön börjat åtgärdas – om än i alltför liten skala. De boende har engagerats för att förbättra sin boendemiljö och detta har i sin tur lett till att sociala grannkontakter har uppstått. De bidrag och lånemöjligheter till förbättring av boendemiljön som funnits sedan 1975 har hela tiden varit alltför knäppt tilltagna. Detta har också vpk påtalat och även krävt höjningar av anslagen.

Statens stöd till boendemiljöåtgärder lämnas i form av bidrag och bostadslån med räntebidrag eller bara i form av bostadslån utan räntebidrag. Beträffande den sistnämnda stödformen har denna utnyttjats mycket litet på grund av att kommunerna inte har råd att låna utan räntebidrag. Bostadslån med räntebidrag borde kunna utgå även i de fall när bidrag inte lämnas.

Eftersom de sämsta boendemiljöerna ofta återfinns i kommuner med stora ekonomiska problem är det viktigt att bidrag utgår så att dessa miljöer verkligen kan förbättras. Vissa kommuner och bostadsföretag saknar resurser att själva skjuta till de medel som inte täcks av bidrag. Därför måste

reglerna i vissa fall bli generösare. De begränsningar som infördes i bidragsgivningen 1980, vilka innebär att bara områden med sociala problem och uthyrningssvårigheter kan få bidrag, måste avskaffas. Dessutom borde full kostnadstäckning, dvs. bidrag till 100 %, kunna utgå i många fall.

Vpk har under en följd av år föreslagit ökade satsningar på miljöförbättrande åtgärder i bostadsområdena och i likhet med vad bostadsstyrelsen gjort i sin anslagsframställning föreslår vi att ramen fastställs till 90 milj. kr. budgetåret 1982/83 och att anslaget skall uppgå till 35 milj. kr. Detta är enligt vår mening nödvändigt om utrymme skall ges för nödvändiga miljöförbättringar och förbättringar av villkoren för bidrag och lån.

Vi föreslår också att bostadslån skall kunna beviljas till ytterligare typer av miljöförbättrande åtgärder och att räntebidrag alltid skall utgå för sådana lån. Bidrag bör också kunna utgå med upp till 100 % av kostnaderna i vissa bostadsområden och begränsningarna i bidragsgivningen till bostadsområden med speciella uthyrningsproblem föreslår vi skall slopas.

Satsa på nya, kollektiva boendeformer

I en särskild vpk-motion till årets riksdag tar vi upp olika bostadssociala problem, frågan om ändrade villkor i boendet, om en delvis ny livsform och ett nytt sätt att leva. Även den motionen utmynnar i krav på särskilda boendeformer.

Det stora intresset för kollektivhus just nu är ett exempel på att många människor vill bo på ett annat sätt, i andra boendeformer än de som erbjuds i dag. Det är viktigt att från samhällets sida underlätta tillkomsten av kollektivhus och kollektiva boendeformer och att stat och kommun på olika sätt stimulerar detta. Det behövs generösa låne- och bidragsmöjligheter, information och erfarenhetsutbyte.

Kollektivhus av skiftande form för varierande antal lägenheter, med gemensam utrustning och lokaler, med samarbete som bas borde finnas i alla tätorter. Kök, matrum, tvättstugor, bastu och daghem kan vara kärnan. Alla möjligheter till kollektiva boendeformer måste utnyttjas i samband med saneringar och ombyggnad, genom kompletteringar av befintlig bebyggelse osv. Kommunernas bostadsförsörjningsplaner bör även omfatta redovisning av åtgärder för kollektiva boendeformer.

Några utgångspunkter för de särskilda boendeformerna bör vara:

- "Huset" och antalet lägenheter skall inte vara alltför stort, eftersom det skall vara lätt att skapa kontakt mellan de boende, och beslutsvägarna skall vara enkla. Huset skall kunna passa in i olika miljöer eller växa fram i befintliga.
- Gemensamt arbete med matlagning, med barnen och med viss skötsel av olika utrymmen skall vara bas för gemenskapen.
- Huset/boendeformen skall göra det dagliga livet lättare, tryggare och

- roligare genom att hushållsarbetet förenklas och genom att olika funktioner finns nära.
- Människor i olika åldrar från barn till pensionärer skall bo i huset.
 - De boende som kollektiv skall ha bestämmanderätt över sin boendesituation.
 - Boendeformen skall inte uppmuntra till spekulation eller vara segregerande genom onormalt höga boendekostnader.
 - Alla hushåll skall ha egen lägenhet med eget sovrum för varje person.

Framför allt bör det vara en uppgift för de allmännyttiga bostadsföretagen att ta ansvaret för genomförandet av kollektiva boendeformer, men de måste då erhålla särskilt stöd för detta från staten (och kommunerna). Vi återkommer även i år med förslaget om att särskilda medel skall anslås för utveckling av kollektiva boendeformer. För en treårig planperiod bör 30 milj. kr. avsättas, därav 10 miljoner för budgetåret 1982/83.

Bygg ut hyresgästinflytandet – öka takten

Allmän enighet råder om att ett ökat inflytande för de boende i hyreshusen måste åstadkommas. Parterna på hyresmarknaden har vissa instrument för att genomföra detta genom förhandlingar och överenskommelser. Många goda erfarenheter finns då det gäller de allmännyttiga bostadsföretagens bostäder, men på den privata hyresmarknaden har erfarenheterna visat att man för att lyckas troligen måste få tvingande bestämmelser av något slag för att bryta fastighetsägarnas motstånd och motvilja.

Frågan om ett verkligt inflytande och bestämmanderätt i boendet är en av de viktigaste delarna i en social bostadspolitik. En fördjupad och långt gående boendedemokrati blir troligen inte möjlig förrän den privata äganderätten till hyreshus upphävs. Husen måste överföras i kommunal ägo och ställas under förvaltning av hyresgästerna kollektivt. Alla hinder som finns eller kan komma att resas då det gäller realiserande av ett verkligt boendeinflytande måste undanröjas genom lagstiftning och bestämmelser som kan träda till då fastighetsägare sätter sig på tvären.

Ägande av lägenheten i form av andelar i huset, genom bostadsrätt eller på annat sätt, behöver inte alls – som man från borgerligt håll oftast förutsätter – vara något villkor eller någon förutsättning för verkligt inflytande och bestämmande. Hyresgäster kan och måste få samma möjligheter till självförvaltning som boende med andra upplåtelseformer. Hyreshusens förvaltning kan successivt frikopplas från ägandet och i stället knytas till boendet/brukandet. Hyresgästerna är inte sämre skickade att ta ansvar för sina bostäder än de som bor med bostadsrätt eller eget hus.

Erfarenheterna under senare år har visat att det inom hyresrättens ram, inom de allmännyttiga bostadsföretagen, genom avtal och överenskommelser med hyresgästerna via hyresgästföreningarna och deras kontaktkommit-

téer är möjligt att ge hyresgästerna bestämmanderätt i olika frågor.

Erfarenheterna visar också att det är möjligt att successivt bryta ut olika delar av central förvaltning och administration, att bryta ned dem till kvarters- och husnivå och överlämna beslutanderätten till de boende.

Fortfarande är emellertid takten i utbyggnaden av hyresgästinflytandet alldeles för dålig och på den privata sidan nästan obefintlig. Man är från både allmännyttan och hyresgäströrelsen alltför försiktig med att göra ordentliga satsningar, vilket delvis kan sammanhånga med ekonomiska svårigheter. Det är därför viktigt att ställa vissa medel till förfogande som kan skynda på detta arbete.

Omställningen från tidigare förhållanden, med en långt driven centralisering i fastighetsförvaltningen, tillbaka till en tidigare ordning, till en ännu mera långtgående decentralisering, är ganska besvärlig och kostar mycket pengar. Sådana utgifter ryms ofta inte inom ramen för nuvarande hyressättning. Staten (och kommunerna) måste därför ge sådant ekonomiskt stöd som kan underlätta och stimulera ett snabbare genomförande av boendeinflytandet.

Grundläggande för om man skall lyckas och hur snabbt det kan gå är också ett större förtroende för hyresgästerna att man vågar satsa på detta arbete även med risk för vissa misslyckanden. Hyresgästerna måste ges större ansvar för sitt eget boende och större möjligheter att påverka kostnader för drift och underhåll. Alla besparingar av olika slag som hyresgästerna kan medverka till måste slå igenom i lägre boendekostnader eller andra fördelar. Det förutsätter att alla berörda hyresgäster får delta i de beslut som fattas om olika åtgärder i deras hus eller bostadsområde, oavsett medlemskap i hyresgästorganisation eller ej.

En snabb utbyggnad av boendeinflytandet till verklig bestämmanderätt över utformning, förändring och förvaltning av bostaden och närmiljön kan mycket väl genomföras med bevarande av hyresrätten, genom avtal och överenskommelser mellan parterna på hyresmarknaden. Det behövs inga nya förvaltningsorganisationer eller liknande. Det räcker med att utnyttja den organisation som finns, kan utvecklas och byggas upp av fastighetsägare och hyresgästföreningar. Hyresgästföreningarna, deras avdelningar, kontaktkommittéer, kvarters- och husombud, har den erfarenhet och de organisatoriska resurser som behövs för att klara det hela.

Ägandet och den ekonomiska administrationen av hyreshusen skall ligga kvar hos kommunerna och bostadsföretagen då det gäller allmännyttan. På sikt måste även privata hyreshus överföras till kommunerna och de allmännyttiga bostadsföretagen. I vilken takt boendeinflytandet kan byggas ut och hur stort detta kan bli avgörs i första hand av hyresgästernas egen aktivitet, i andra hand av kommunerna, bostadsföretagen och hyresgäströrelsen och av den politiska viljan hos beslutsfattarna på olika nivåer.

Trots aviseringen av regeringsförslag om ökat boendeinflytande under den närmaste tiden har vi nu velat aktualisera olika frågeställningar och föreslå

åtgärder i syfte att påskynda och underlätta ett snabbare genomförande. Vi upprepar därför våra tidigare förslag om ett riksdagens ställningstagande för åtgärder samt att 10 milj. kr. bör anslås för sådant ändamål under budgetåret 1982/83.

Förbättrade bostadsbidrag och bostadstillägg

I bostadsdepartementets bilaga till budgetpropositionen 1982 anmäls (s. 66) att frågor om bostadsbidrag kommer att behandlas i en särskild proposition under våren 1982. I propositionsförteckningen anges att propositionen beräknas avlämnas den 10 mars.

Vänsterpartiet kommunisterna har under en följd av år krävt att bostadsbidragen ges en utformning så att hushåll med stor försörjningsbörda och/eller låg inkomst ges möjligheter att behålla en god bostad och även efterfråga en bättre. Vi har dock år efter år tvingats konstatera att regeringens politik avseende utformningen av bostadsbidragen innebär att man alltmera fjärrar sig från en social bostadspolitik för de grupper i samhället som främst behöver stöd.

Den kommande propositionen bör enligt vår mening beträffande statskommunala bostadsbidrag innehålla förslag som går i följande riktning.

1. Inkomstgränserna – både den nedre och övre – skall höjas minst så mycket att inte inflationen urholkar bidragens värde och att därmed allt fler hushåll får minskade bidrag eller inga bidrag alls.

2. Inkomstgränserna skall vara lika för barnfamiljer oavsett om hushållet består av en eller två vuxna.

3. Den nedre hyresgränsen som gäller f. n. skall ligga fast.

4. De övre hyresgränserna skall höjas så att de medger en ökad utrymmesstandard när antalet familjemedlemmar ökar. Gränserna skall sättas så att de utgör ett skydd för hyreshöjningar. De skall dessutom differentieras för varje barn.

5. Bostadsbidragen för bidragstagare med studiemedel skall återföras till vad som gällde t. o. m. utgången av bidragsåret 1981. Detta innebär att studiemedel inte skall räknas in i den bidragsgrundande inkomsten.

6. Ett angeläget krav är också att det statliga bostadsbidraget höjs. En höjning av detta bidrag gagnar speciellt barnfamiljer och ligger således i linje med den utformning av bostadsbidragen som vänsterpartiet kommunisterna eftersträvar.

Vad i denna motion anförts om utformningen av den kommande propositionen om bostadsbidragen bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. För att detta skall bli möjligt bör riksdagen behandla denna del av motionen med förtur.

Beträffande statens kostnader för statskommunalt bostadsbidrag (SKBB) och kommunalt bostadstillägg till folkpension (KBT) gäller f. n. att

statsbidragsandelen är 38 % av kostnaderna för SKBB resp. av kostnaderna för KBT. I proposition 1981/82:30 om vissa ekonomisk-politiska åtgärder anförde föredragande statsrådet (bil. 2, s. 4) att en strävan sedan flera år varit att försöka närma bidragssystemen KBT och SKBB. På följande sida i propositionen föreslår hon sedan att statsbidragsandelen för KBT sänks från 38 % till 25 % fr. o. m. den 1 april 1982. Denna inriktning mot likformighet av de båda systemen tål tydligen inte att konfronteras med regeringens syn på behovet av statens stöd till pensionärernas bostadstillägg.

Vi kan för det första inte acceptera att förmånerna inom KBT-systemet försämrats genom att en nedre hyresgräns införs. Vi kan för det andra inte acceptera att statsbidragsandelen inom detta system sänks. Vi föreslår att den åter höjs från 25 % till 38 %. Detta innebär en ökning av KBT-kostnaderna för staten om 600 milj. kr. för helår enligt den ovannämnda propositionen. För nästa budgetår bör det aktuella anslaget räknas upp med detta belopp. De ökade kostnaderna för staten för perioden den 1 april—den 30 juni 1982 får täckas genom överskridande.

Återinför bosättningslånen

Bosättningslånen avvecklades från den 1 januari 1982. Detta skedde genom förslag från regeringen och beslut i riksdagen. Vpk har motsatt sig denna avveckling och föreslår i denna motion att bosättningslånen återinförs.

Motivet för att införa bosättningslånen en gång i tiden var att människor med små ekonomiska möjligheter skulle få låna till förmånlig ränta och bra amorteringsvillkor. Dessa motiv kvarstår också i dag. Ett borttagande av lånen slår direkt mot de människor som har den sämsta möjligheten att ordna bankförbindelser och rimliga krediter.

Lånen var avsedda för köp av möbler och bohag till den första bosättningen. Lånen kunde sökas av sammanboende, gifta och ensamstående med minderårigt barn och vissa handikappade personer. Lånen beviljades efter behovsprövning och låntagarna fick en förmånlig ränta och slapp lämna säkerhet.

Speciellt utsatta på lånemarknaden är unga människor och låginkomsttagare över huvud taget. De bedöms utifrån bankmässiga utgångspunkter ha lägre kreditvärdighet och angelägenhetsgrad än etablerade bankkunder. Ekonomiskt svaga grupper av människor kommer nu att tvingas till kreditformer som avbetalningsköp och kontokort. Båda dessa former är oförmånliga och kontokorten kan locka till en skuldsättning som kan få ödesdigra följder.

De statliga bosättningslånen måste enligt vår mening återinföras men de bör dels förbättras, dels utvidgas till att nå större konsumentgrupper än tidigare. Bosättningslånen bör anpassas till kostnadsutvecklingen genom att högsta lånebelopp höjs från 10 000 till 20 000 kr.

Att avveckla bostättningslån ger ingen reell besparingseffekt, som regeringen tycks tro – tvärtom. För budgetåret 1981/82 har anslagits 80 miljoner till nytullån och enligt gjorda beräkningar inflyter till statskassan under samma tid 80 milj. kr. varav räntan är 25 milj. kr.

Hemställen

Ett genomförande av förslagen i denna motion medför bl. a. att anslaget till lån till bostadsbyggande kommer att påverkas av ökade anspråk på medel för

underhållslån	500 milj. kr.
tomträttslån	150 " "
hyresförlustlån	150 " "
lån för boendeinflytande	10 " "
	810 milj. kr.

Inverkan på anslaget till räntebidrag torde få bedömas i anslutning till aviserad proposition i ämnet.

Vi föreslår*

1. att riksdagen godkänner en bostadsbyggnadsplan som innefattar igångsättning av 60 000 lägenheter per år genom nybyggnad, huvudsakligen av hyresbostäder under de allmännyttiga bostadsföretagens förvaltning, samt 25 000 lägenheter per år genom ombyggnad,
2. att riksdagen hemställer om förslag till en finansiering av bostadsbyggandet och dess följdinvesteringar genom långfristiga lån med låg och fast ränta,
3. att riksdagen begär förslag till totalfinansiering av bostadsbyggandet och dess följdinvesteringar genom en statlig bostads- och samhällsbyggnadsbank,
4. att riksdagen begär förslag från regeringen till statliga ränte- och amorteringsfria lån till de allmännyttiga bostadsföretagen för såväl nyproducerade som befintliga lägenheter,
5. att riksdagen beslutar att underhållslån enligt tidigare grunder skall kunna lämnas till allmännyttiga bostadsföretag,
6. att riksdagen beslutar att hyresförlustlån enligt tidigare grunder skall kunna lämnas till allmännyttiga bostadsföretag,
7. att riksdagen beslutar att ytterligare upptrappning av den garanterade räntan inte skall ske för bostadslån till allmännyttiga bostadsföretag,
8. att riksdagen beslutar att tomträttslån skall kunna lämnas enligt vad i motionen anförts.

* Se även motionerna 1981/82:1626–1627 och 2139.

9. att riksdagen beslutar att markförvärvslån enligt vad i motionen anförts skall kunna lämnas till kommuner inom en ram för budgetåret 1982/83 av 300 milj. kr.,
10. att riksdagen till *Lån till kommunala markförvärv* för budgetåret 1982/83 anvisar ett reservationsanslag av 200 milj. kr. (+200 milj. kr.).
11. att riksdagen beträffande den principiella inriktningen av propositionen om bostadsbidragen som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,
12. att riksdagen
 - a) godkänner att bostadslån med räntebidrag skall kunna lämnas även i fall där boendemiljöbidrag inte lämnas,
 - b) bestämmer beslutsramarna för boendemiljöbidrag till 90 milj. kr.,
 - c) till *Bidrag till förbättring av boendemiljön* för budgetåret 1982/83 anvisar ett reservationsanslag av 35 000 000 kr. (+22 milj. kr.).
13. att riksdagen
 - a) beslutar att inom byggnadsforskningens ram skall initieras ett arbete för att utveckla kollektiva boendeformer,
 - b) till *Byggnadsforskning* för budgetåret 1982/83 anvisar ett reservationsanslag av 138 000 000 kr. (+10 milj. kr.).
14. att riksdagen medger att bidrag får lämnas till allmännyttiga bostadsföretag för åtgärder som främjar ett vidgat boendeflytande,
15. att riksdagen till *Lån till bostadsbyggande* för budgetåret 1982/83 anvisar ett reservationsanslag av 7 060 000 000 kr. (+810 milj. kr.).
16. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna
 - a) att all mark som enligt planläggningsbeslut e. d. avses för samhällsbyggande skall föras över i kommunal ägo,
 - b) att enskilt ägda hyreshus successivt bör föras över i kommunal ägo och att en plan för detta snarast bör utarbetas.
17. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att förslag bör föreläggas riksdagen om sådana ändringar i lagen om tillstånd till förvärv av hyresfastighet m. m. som medför en bostadssocialt sett striktare tillämpning och lägger avgörande vikt vid hyresgästernas synpunkter.

18. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att förslag snarast bör föreläggas riksdagen om ändring av 12 kap. 48 § första stycket jordabalken (hyreslagen) om att hyran vid förlängning av hyresavtal inte får vara högre än hyran för likvärdiga lägenheter.

Stockholm den 22 januari 1982

LARS WERNER (vpk)

EIVOR MARKLUND (vpk)

NILS BERNDTSON (vpk)

EVA HJELMSTRÖM (vpk)

C.-H. HERMANSSON (vpk)

BERTIL MÅBRINK (vpk)

TORE CLAESON (vpk)

Innehållsförteckning

	Sid
Inledning	1
Social rättighet – inte handelsvara	1
Bostadsbrist – hyresutplundring – orättvisor – spekulation	2
Regeringens förslag – försämringar för de boende	2
Vpk kräver en annan bostadspolitik	3
Avvakta inte – handla nu	4
Satsa på allmännyttan – ökat statligt stöd	4
Markförvärvs- och tomträttslån – förbättrade villkor	5
Öka bostadsbyggandet – bygg hyreshus i allmännyttig regi	5
Finansiering genom statlig bostadsbank – lågränta	6
Överförande av mark och hyreshus i kommunal ägo	7
Förstatligande av byggnadsmaterielindustrin – prisreglering	7
Stoppa bostadsspekulation och svarthandel	8
Ändra bruksvärdesbestämmelserna i hyreslagen	10
Förbättra bostadsmiljöerna – ökade bidrag och lån	10
Satsa på nya, kollektiva boendeformer	12
Bygg ut hyresgästinflytandet – öka takten	13
Förbättrade bostadsbidrag och bostadstillägg	15
Återinför bosättningslånen	16
Hemställen	17